

Valtiovarainministeriö / Demokratiajaosto

8.4.2013

Lausunto kuntalain uudistamisen valmisteluun

Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry (Allianssi) kiittää kutsusta demokratiajaoston kuulemistilaisuuteen 15.3.2013 sekä mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto jo lain valmisteluvaiheessa.

Allianssi toivoo uuden kuntalain antavan nykyistä paremmat lainsäädännölliset edellytykset niin nuorten osallistumiselle kuin vaikuttamiselle. Kaikessa kunnan päätöksenteossa tulee huomioida lasten ja nuorten omat näkemykset lähiympäristöstään ja hyvinvoinnistaan, sillä lapset ja nuoret ovat oman elämänsä asiantuntijoita ja kuntalaisia siinä missä muutkin. Allianssi haluaa muistuttaa, että **lapset ja nuoret ovat kunnan palveluiden suuri käyttäjäryhmä. Heitä tulisi käyttäjädemokratian mukaisesti kuulla ja osallistaa heitä koskevien palveluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa.**

Allianssi vaatii, että nuorisolain 8. pykälän mukainen nuorten osallistumis- ja kuulemisvelvoite pitää kirjata myös kuntalakiin, sillä nykyisessä kuntalain 27. pykälässä (osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet) ei ole edes viittausta nuorisolain kyseiseen kohtaan. Osallistumis- ja kuulemisvelvoitteen kirjaaminen takaisi, että jokaisessa kunnassa mietitään, miten nuorten osallisuutta toteutetaan ja tuetaan. Tulee muistaa, että kaikki kunnan asiat liittyvät myös suoraan tai välillisesti nuoriin. Nuorilla on tällä hetkellä esimerkiksi kaupunkitilaa tai joukkoliikennettä suunniteltaessa vähiten sananvaltaa, vaikka he ovat niiden aktiivisin käyttäjäryhmä. **Nuoria tulee osallistaa kunnalliseen päätöksentekoprosessiin sen eri vaiheissa.** Allianssin mielestä uudessa kuntalaissa tulisi kiinnittää huomiota siihen, että lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuudet koskevat myös päätösten suunnitteluvaihetta.

Nuorten osallisuuden toteutumiseksi Allianssin mielestä tulee jokaisessa kunnassa olla nuorisovaltuusto tai muu vastaava rakenne. Kuntalaissa on varmistettava, että nuorten vaikuttamisryhmällä on aito yhteys kunnan päätöksentekoon. Tätä tulee tukea esimerkiksi käsittelemällä nuorten vaikuttamisryhmältä tulevat aloitteet pikaisella menettelyllä. Nuorten vaikuttajaryhmille tulee antaa mahdollisuus osallistua kaikkien lautakuntien kokouksiin. Virkamiehillä tulee olla riittävä ymmärrys nuorten osallisuuteen liittyvistä seikoista ja nuorisovaltuustoon valituille nuorille tulee antaa riittävää ohjeistusta tehtävänsä. On tärkeä osoittaa, miten nuorten kuuleminen ja osallistaminen on tosiasiallisesti vaikuttanut kunnan päätöksentekoon. Vaikuttavuutta tulee tehdä näkyväksi

erityisesti nuorille, jotta heidän tietoisuutensa omista vaikutusmahdollisuuksistaan lisääntyisi.

Kaikkien kuntalaisten osallisuuden vahvistamiseksi jokaisessa kunnassa on laadittava osallisuussuunnitelma, jossa määritellään ja havainnollistetaan koko kunnan osallisuus- ja vaikuttamisrakenteet. Allianssin mielestä on tärkeää, että osallisuussuunnitelmaan kirjataan toimivat järjestelmät lasten ja nuorten osallistamiseksi kunnan päätöksentekoon, lapsia ja nuoria koskevien palveluiden ja toiminnan suunnitteluun sekä arviointiin. Osallisuussuunnitelman tulee turvata eri ihmisryhmien (eri-ikäisten, toimintakyvyltään erilaisten, äidinkieleltään erilaisten, maahanmuuttajien jne.) yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet. Osallisuussuunnittelussa tulee huomioida nuorten moninaisuus ja syrjinnän vaarassa olevien lasten ja nuorten osallistumismahdollisuuksien tukeminen. Osallisuussuunnitelman toteuttaminen edellyttää jokaisessa kunnassa suunnittelua, arviointia ja kehittämistä. Tässä prosessissa lasten ja nuorten tulee olla alusta lähtien mukana.

Allianssin mielestä on ongelmallista, että nykyisen kuntalain tulkinnan mukaan alle 15-vuotiaista ei voi kuulla kunnan päätöksentekoelimissä. Tämä perustuu kuntalain 50. pykälään: "Hallintosäännössä voidaan myös määrätä, että 15 vuotta täyttäneellä henkilöllä on läsnäolo- ja puheoikeus johtokunnan kokouksissa." Allianssin mielestä **uuteen kuntalakiin tämä kohta pitäisi kirjata selkeämmin, ja siten että turhat ikärajoitukset poistettaisiin. Allianssi pitää tärkeänä, että myös alle 15-vuotiaat nuorisovaltuuston edustajat saavat tarvittaessa tuoda omia näkemyksiään esille kunnan elimissä**, sillä nuori on nuoruuden asiantuntija myös esimerkiksi 13-vuotiaana.

Viime kuntavaaleissa nuorten äänestysaktiivisuus oli alhainen. Äänestämisen ja äänestämättä jättäminen opitaan hyvin nuorina. Kiinnostus kunnallisiin asioihin kasvaa, mikäli nuorella on todellista valtaa vaikuttaa. Nuorten tulisi saada todelliset osallistumisvalmiudet eli äänioikeus. Tämän vuoksi **Allianssi vaatii, että äänestysikäraja laskettaisiin 16 ikävuoteen kaikissa vaaleissa, myös kunnallisvaaleissa**. Nuorten äänestysaktiivisuutta voisi lisätä myös **mahdollisuus sähköiseen äänestämiseen**.

Kunnan päätöksenteon kielen ja tiedottamisen tulee olla nuorille ymmärrettävää, jotta edellä mainitut vaikuttamisen mallit ja väylät olisivat mielekkäitä. Vaikeaselkoisen kielen välttäminen ja selkeä kielen käyttö kaikessa kunnan tiedottamisessa hyödyttäisi myös muita kuntalaisia, kuten maahanmuuttajia. Yksi tiedottamisen selkeyttä edistävä tekijä on, että eri kuntalaisryhmiä, kuten lapsia ja nuoria, kuullaan myös kunnan viestinnän suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tällöin saadaan tietämystä

muun muassa siitä, mikä nuorille olisi mielekkäin ja helpoin tapa saada tietoa kunnan asioista.

Verkko mahdollistaa uusia matalan kynnyksen sähköisiä osallistumisen muotoja, kuten sähköisen aloitekanavan tai mielipidekyselyiden toteuttamisen. Sähköisten kanavien voidaan nähdä parantavan erityisesti nuorten osallistumismahdollisuuksia, sillä nuoret ovat tottuneita verkon käyttäjiä. **Allianssin mielestä kuntalaissa tulisi säätää kunta-asioista tiedottamisen tapahtuvan myös verkossa.** Nuorilla on usein asiantuntemusta ajankohtaisista verkkoviestinnän malleista, kuten esimerkiksi erilaisista karttavisualisoinneista. Tämän vuoksi **nuoret tulee ottaa mukaan myös kunnan viestinnän menettelytapojen suunnitteluun.** Verkossa tapahtuva vuorovaikutus ei korvaa esimerkiksi nuorten ja päättäjien keskustelutilaisuuskäytäntöjä, mutta täydentää niitä.

Helsingissä 8.4.2013

Hanna-Mari Manninen
puheenjohtaja

Olli Joensuu
pääsihteeri